

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาป่าชุมชน ดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 เพื่อศึกษาปัญหาขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สมาชิกองค์กรท้องถิ่นที่อยู่รอบป่าชุมชนดงนามน ได้แก่ สมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกคณะกรรมการโรงเรียน สมาชิกคณะกรรมการหมู่บ้าน และสมาชิกคณะกรรมการวัด จำนวน 510 คน สุ่มจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 225 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน และ 3) ปัญหาขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน โดยมีองค์กรท้องถิ่นเป็นตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการวัด มีตัวแปรตาม 1 ตัวแปร คือ บทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ บทบาทในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามน จำนวน 7 ข้อ บทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามน จำนวน 16 ข้อ บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนดงนามน จำนวน 10 ข้อ และบทบาทในการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนามน จำนวน 8 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows คำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - way Analysis of variance) และการทดสอบเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Test) ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ส์ (Scheffe's)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา คือ อายุระหว่าง 31-40 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานะในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว รองลงมา คือ เป็นสามี/ภรรยา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ม.3, ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า รองลงมา คือ จบ ป.4 กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

รองลงมา คือ อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 5-10 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมา คือ เป็นสมาชิกของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

5.2 ผลการวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

5.2.1 บทบาทในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามน

การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามนในด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามนเป็นรายข้อทั้ง 7 ข้อ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีการปฏิบัติบทบาทในสร้างจิตสำนึก อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน 6 ข้อ รองลงมา คือ ระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง จำนวน 1 ข้อ

เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 7 ข้อ รวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย ได้เท่ากับ 3.45 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามน ในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย

5.2.2 บทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามนในด้านการจัดการป่าชุมชนดงนามนเป็นรายข้อทั้ง 16 ข้อ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีการปฏิบัติ บทบาทในการจัดการป่าชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน 8 ข้อ รองลงมา คือ ระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง จำนวน 6 ข้อ ส่วนระดับไม่ค่อยได้ปฏิบัติและไม่ได้ปฏิบัติ มีจำนวน 1 ข้อ เท่ากัน

เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 16 ข้อ รวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย ได้เท่ากับ 3.30 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย

5.2.3 บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน ในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนเป็นรายชื่อทั้ง 10 ข้อ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีการปฏิบัติบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน 6 ข้อ รองลงมา คือ ระดับปฏิบัติเป็น บางครั้ง จำนวน 2 ข้อ เท่ากับระดับไม่ค่อยได้ปฏิบัติ มีจำนวน 2 ข้อ

เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 10 ข้อ รวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย ได้เท่ากับ 3.22 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง

5.2.4 บทบาทในการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน ในด้านการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนามนเป็นรายชื่อทั้ง 8 ข้อ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีการปฏิบัติบทบาทในการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนามน อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน 3 ข้อ เท่ากับระดับไม่ได้ปฏิบัติ จำนวน 3 ข้อ และระดับไม่ค่อยได้ปฏิบัติ จำนวน 2 ข้อ

เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 8 ข้อ รวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย ได้เท่ากับ 2.38 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับไม่ค่อยได้ปฏิบัติ

5.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

การศึกษาบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาป่าดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรท้องถิ่น 5 องค์กร และนำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS for Windows) อธิบายเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน

คงนามน ทั้งนี้จะทำการทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - way Analysis of variance) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า องค์กรท้องถิ่นที่อยู่รอบป่าชุมชนคงนามน ได้แก่ กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า องค์กรบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งขึ้น เพื่อให้ทราบความแตกต่างดังกล่าว จึงทดสอบด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's) เป็นรายคู่ ปรากฏว่า

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนแตกต่างจากกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนมากกว่าองค์กรบริหารส่วนตำบล แต่คณะกรรมการหมู่บ้านไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับองค์กรบริหารส่วนตำบลในด้านบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนได้

2. คณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนแตกต่างจากคณะกรรมการโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่องค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และคณะกรรมการวัด ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับคณะกรรมการหมู่บ้านในด้านบทบาทการจัดการป่าชุมชนคงนามนได้

3. กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่ามีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนแตกต่างกับองค์กรบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่ามีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนมากกว่าองค์กรบริหารส่วนตำบล แต่กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการโรงเรียน และ คณะกรรมการวัดได้

4. คณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนแตกต่างกับองค์กรบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณะกรรมการโรงเรียน มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนมากกว่าองค์กรบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่คณะกรรมการโรงเรียนไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและคณะกรรมการวัดในด้านบทบาทการ

จัดการป่าชุมชนคงนามนได้

5. คณะกรรมการวัดมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนแตกต่างกับองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคงนามนมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล แต่คณะกรรมการวัดไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และคณะกรรมการโรงเรียนได้

5.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนคงนามน

จากข้อมูลปัญหาขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนคงนามนที่เก็บรวบรวมมาได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาจัดระบบข้อมูล และแยกประเภทปัญหา พบว่า ปัญหาในการจัดการป่าชุมชนคงนามนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญมากที่สุด คือ ปัญหาขาดงบประมาณในการจัดการป่า รองลงมา คือ ปัญหาชาวบ้านยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า ปัญหาชาวบ้านไม่ปฏิบัติตามระเบียบในการใช้ประโยชน์จากป่า ปัญหาไฟป่า และปัญหาข้าราชการของรัฐเฉยชาต่อการติดต่อประสานงานเรื่องป่าระหว่างชาวบ้านกับรัฐ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน ที่ได้จากเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

6.1 บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนคงนามน ผลการวิจัยพบว่า มีบทบาทที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติบ่อย 3 ลำดับแรก คือ บทบาทด้านการกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชน รองลงมา คือ การเน้นเรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชนเมื่อพูดคุยกับชาวบ้าน และยกย่อง เชิดชู ชาวบ้านหรือผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ทั้งนี้เพราะองค์กรท้องถิ่นแม้จะมีหลายองค์กร แต่มีความผูกพันกับป่าคงนามน และเห็นว่าควรร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าแก่ชาวบ้านเพื่อการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสกสรรค์ ขงวณิชย์ และคณะ (2534

: 25) ว่า พื้นฐานการก่อตั้งกลุ่มมีความเป็นมาแตกต่างกัน แต่ชาวบ้านมีความตระหนักที่จะร่วมกันดูแลรักษาป่า เพราะมองเห็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

6.2 บทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนขององค์กรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า มีการร่วมกันจัดทำโครงสร้างคณะกรรมการในการจัดการป่าชุมชน และร่วมกำหนดอำนาจหน้าที่และบทลงโทษของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ทั้งนี้เพราะองค์กรท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านในพื้นที่รอบป่าชุมชนดงนามน จึงต้องมีการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ บทบาทและอำนาจหน้าที่ เพื่อการปฏิบัติงานในการจัดการป่าชุมชนได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนดงนามนของผู้วิจัย กล่าวคือ องค์กรท้องถิ่นมีการกำหนดให้ชาวบ้านมีหน้าที่ในการสอดส่องผู้กระทำผิดระเบียบในการใช้ป่าชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และประสานงานกับชุมชนอื่นๆ ในการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ แต่ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างกับงานวิจัยของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535 : 52) ว่า กระบวนการดำเนินงานขององค์กร ท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาตินั้น ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานที่ได้รับนโยบาย หรือคำสั่ง แนะนำมาจากเบื้องบน คือ มาจากอำเภอหรือจังหวัด อันมิใช่เป็นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้านหรือตำบลที่เกิดจากความคิดริเริ่มหรือความต้องการของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการสภาตำบล (กสต.)

6.3 บทบาทในการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนามน ผลการวิจัยพบว่า องค์กรท้องถิ่นมีการสนับสนุนให้วัดมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน และสนับสนุนให้ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน ทั้งนี้เพราะวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน และวัดกับชาวบ้านมีกิจกรรมร่วมกันอยู่แล้วในทางศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิบุตย์ จำรัสพันธ์ และคณะ (2535 : 36) พบว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน โดยมีคณะกรรมการและสถาบันศาสนามีบทบาทเด่นในการเป็นแกนนำโดยอาศัยแรงศรัทธาในศาสนาและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมช่วยในการกำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดการป่าที่สำคัญ ต้องให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัดการป่าชุมชนด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ค้นพบ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัยครั้งนี้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการจัดการป่าชุมชนดงนามน ดังต่อไปนี้

7.1.1 กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในฐานะที่เป็นองค์กรท้องถิ่นหลักในการจัดการและอนุรักษ์ป่าชุมชนมาแต่ต้น ควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของชาวบ้านที่ยังไม่เห็นคุณค่าของป่าและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ นอกจากนี้ควรมีการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ป่าร่วมกับองค์กรท้องถิ่นอื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนมาร่วมกันเรียนรู้และสืบทอดเจตนารมณ์การอนุรักษ์ป่าชุมชนต่อไป

7.1.2 องค์กรบริหารส่วนตำบล ในฐานะที่เป็นหน่วยงานบริหารท้องถิ่นที่มีอิสระในการปกครองท้องถิ่นและมีงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ควรมีการศึกษาและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับป่าชุมชนดงนามนไว้ในทุกด้าน เช่น ด้านสภาพป่าในปัจจุบัน ด้านทรัพยากรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ชาวบ้านได้รับจากป่า และนำข้อมูลมากำหนดเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างศูนย์ข้อมูลการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์แห่งท้องถิ่น

7.1.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน ในฐานะที่เป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุด ควรได้มีการประสานงานกับองค์กรบริหารส่วนตำบลและกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าอย่างต่อเนื่อง

7.1.4 คณะกรรมการโรงเรียน ในฐานะที่เป็นหน่วยงานทางการศึกษา ควรได้มีการประสานกับกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและองค์กรท้องถิ่นอื่น เพื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรท้องถิ่น

7.1.5 คณะกรรมการวัด ในฐานะที่เป็นผู้นำทางความเชื่อและศาสนา ควรได้มีการประสานงานกับองค์กรท้องถิ่นอื่นจัดกิจกรรมโดยการนำเอาความเชื่อของชุมชนมาผสมผสานกับการอนุรักษ์ป่า เพื่อลดปัญหาการบุกรุกป่า เช่น การทำพิธีการบวชป่า หรือทอดกฐิน ถิ่นชีวิตและแผ่นดินให้ต้นไม้ เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทในการจัดการป่าชุมชนคนดงนามนในเชิงปริมาณ จึงควรมีการศึกษารายละเอียดในเชิงคุณภาพ เพื่อความครอบคลุมของข้อมูลและเนื้อหา

7.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นศึกษาบทบาทและศักยภาพของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าเพื่อเป็นแบบอย่างองค์กรท้องถิ่นที่เสียสละเพื่อส่วนรวม

7.2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในเรื่อง เจตคติ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ป่าไม้จังหวัดกาฬสินธุ์ กองทัพอากาศที่ 2 เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University